HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורשב"ג סבר ערער תרי (א) והאמר רבי יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי והכא במאי עסקינן [א]כגון דמחזקינן ליה באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן (א) הוא ואסקיניה ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה וחלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ודכולי עלמא מצטרפין עדות והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה חיישינן לזילותא דבי דינא ורשב"ג סבר [ב]אנן אחתיניה ואנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן מתקיף לה רב אשי אי הכי מאי איריא חד אפי' בתרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי [ג]דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד ר' יהושע בן קרחה אומר [ג]אפי' בזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד ר' נתן אומר [ד]שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו: ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבינתה והא שטרא

אמר

ורשב"ג סבר ערער תרי. בעינן אבל במקום ערער אחד הוי עד אחד נאמן להכשירו: והא אמר ר' יוחנן. לא איתפרש היכא קאי: ונפק עליה קלא. קול בעלמא ולא עדות: ואחתיניה. מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר שמעלה היא בכהונה. וכל זה יתור לשון הוא דבלא צורך דבלא קול נמי מיתוקמא שמעתתא שפיר בעד אחד מכשיר מעיקרא ועד אחד בסוף ושנים עדים עוררים בינתים כדמפרש ואזיל אלא משום הכי נקט ליה דבעי למימר ואתא עד אחד ואמר דכהן גמור הוא ואסקיניה דלמאי אתא עד אחד להכשירו אלא אם כן יצא עליו פסלות קודם לכן: ואסקיניה. דבמקום קול הוי עד אחד מהימן: ואחתיניה. דאחד במקום שנים אין דבריו כלום: ואתא עד אחד. לבסוף ואמר דכהן גמור הוא והוו להו שנים מכשירין: ודכולי עלמא. בין רבי אלעזר בין רשב"ג מצרפין עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות וה"נ יש לנו לצרף מן הדין עד ראשון ועד אחרון המכשירין ונכשירנו לזה אם לא מפני זילותא דבי דינא כדמפרש ואזיל: דרבי אלעזר סבר כיון דאחתיניה. על פי ב' עוררין ובדין הורדנוהו דבכל מקום האמינה תורה שנים תו לא ליסקי ליה על פי עד אחד זה השני אף על פי שיש לצרפו עם הראשון ולהכשירו לזה דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דכשרות קמייתא דהוה מוחזק לן באבוה דכהן הוא וגם הכשרנוהו תחלה על פי עד אחד קודם שבאו עוררין: דחיישינן לזילותא דבי דינא. שהורידוהו על פי עוררין ועכשיו (ב) יעלו ויבטלו דבריהם. והכי קאמר ר' אלעזר אימתי אין מעלין ע"פ עד אחד הבא לבסוף בזמן שיש עליו עוררין שנים הפוסלין אותו הלכך לא מהני עד שני הבא לבסוף להכשירו להצטרף עם הראשון המכשיר דאע"ג דאיכא למימר אוקי תרי מכשירין לבהדי תרי פוסלין ואוקי גברא אחזקיה ויהיה כשר אפי' הכי לא מסקינן ליה משום זילותא דבי דינא. והאי דאסקוהו מעיקרא על פי עד אחד הבא להשבית הקול לאו זילותא דבי דינא הוא דמאי דאחתיניה בשביל קול בעלמא הוא וכדי לחזור ולהעלותו אחר שיבדקו הדבר הורדנוהו הלכך כי הדר מסקי ליה ליכא זילותא אבל כשהורדנוהו על פי עדים מן הדין הורדנוהו וכי הדר מסקי איכא זילותא: ואנן מסקינן ליה. ואי קשיא תרי ותרי נינהו ואמאי מסקינן ליה והא הוי ספק תריץ אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמיה אחזקיה קמייתא דאסקוהו על פי עד ראשון שהיה נאמן דהא אכתי אין עוררין דקול לאו עוררין הוא: אי הכי. דר' אלעזר חייש לזילותא דבי דינא: מאי איריא. עד הבא לבסוף דהתם אין מעלין משום זילותא כדקתני מתני' אין מעלין על פי עד אחד בזמן שיש עליו עוררין הא על פי שנים מעלין אפילו תרי אתו בהדי הדדי נמי בפעם שניה לרבי אלעזר לא מסקינן ליה: אלא אמר רב אשי דכולי עלמא כו'. והיינו אשלי רברבי דלעיל [לא:]: והכא בלצרף עדותן קא מיפלגי. לר' אלעזר אין מצרפין עד אחרון עם הראשון הואיל ולא העידו שניהם כאחד כרבנן דפליגי אדרבי נתן אבל אם באו שניהם ביחד הוה מסקינן ליה ומוקמינן ליה אחזקיה קמייתא דמוחזק לן באבוה דכהן הוא ולזילותא לא חיישינן ורשב"ג כר' נתן: דהני תנאי. ר' נתן ורבנן: דתניא אין עדותן מצטרפת. אין צריך כאן בהאי מחלוקת דרבי יהושע בן קרחה ורבנן אלא כך היא ברייתא שלימה בשילהי זה בורר [סנהדרין ל.] ומשום גררא דסיפא נקט רישא: עד שיראו שניהם כאחד. את העדות לאפוקי אחד אומר בפני הלוהו ואחד אומר בפני הודה לו עליו: אפי' בזה אחר זה. אחד אומר ביום ראשון לוה פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ביום שני ראיתיו גם אני שלוה ממנו דמ"מ אמנה קא מסהדי. ות"ק סבר אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי וה"ל לגבי מנה חצי עדות וטעמייהו מפרש שפיר בסנהדרין [שם] מקרא ומסברא: אין עדותן מתקיימת. להתקבל בב"ד ואפי' ראו שניהם כאחד עד שיעידו שניהם כאחד בפני ב"ד. ופלוגתא אחריתי היא ולאו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה ור' אלעזר ורשב"ג בפלוגתא דר"נ ורבנן פליגי: ר' נתן אומר כו'. וטעמייהו מפרש התם שפיר מקרא ומסברא:

אמר

והאמר רבי יוחנן כו'. ונראה לר"י דר' יוחנן עיקר דבריו אהך משנה איתמר [א] (ג) והיינו דקאמר דברי הכל היינו רשב"ג ור' אלעזר דאיירו בעוררין ולהכי לא קא משני הכא ה"מ היכא דאיכא חזקה דכשרות אבל היכא דליכא חזקה דכשרות לא אמר כדמשני בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עג:) גבי נאמנת חיה לומר זה כהן דאמתניתין דהכא קאי וא"ת כיון דאמתניתין דהכא קאי היכי פריך מיניה התם ובפ"ק דגיטין (דף ט. ושם) דלמא הא דקאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים היינו משום דאיכא עד אחד דמכשיר [ב] וי"ל דהגמ' ידע דר' יוחנן איירי כדמסיק דיצא עליו קול שהוא בן גרושה ואח"כ בא עד אחד דמכשיר להסיר הקול ואתו בי תרי כו' ובכה"ג אמר רבי יוחנן דאין (ד) פחות משנים ואע"ג דעד אחד שהכשיר והקול כליתנהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול אם לא החזקה שהרי הקול פוסל והעד אינו פוסל (ג):

אין ערער פחות משנים. לא בא לאפוקי אלא עד אחד אבל קול פוסל כדמסקינן [ג]:

ונפק עליה קלא ואחתיניה. לאו דוקא אחתיניה אלא כלומר ממילא ירד [ד] דאי דוקא אחתיניה אמאי אסקיניה והא איכא זילותא דב"ד וליכא למימר ליכא זילותא אלא כשהורידו ב' פעמים דבשמעתא מוכח דאפי' בחדא זימנא איכא זילותא א"נ הורדה גמורה קאמר וליכא זילותא דב"ד אלא היכא דהורידוהו על ידי עדות אבל בהורדה שע"י הקול ליכא זילותא:

ואתא חד סהדא ואסקיניה. ואע"ג דאמרינן בפרק המגרש (גיטין דף פט. ושם) דלא מבטלין קלא גבי גרושה לכהן משום דלית ליה תקנה אבל הכא דאי לא מסיקנא ליה פסול לעולם מבטלין אי נמי בתרומה דרבנן הקילו (ד) [ה]:

אנן מסקינן ליה. דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דמוחזק לן דאביו כהן הוא ותימה דאמרינן בפרק האומר בקדושין (דף סו.) גבי ינאי המלך ויבוקש ולא נמצא היכי דמי אילימא דתרי אמרי אישתבאי ותרי אמרי לא אישתבאי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ואמאי לא נמצא והשתא מאי קא פריך אדרבה אית לן למימר אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה ואוקי ינאי אחזקת אמו דלא אישתבאי ופירש התם בקונט' דחזקת האם לא מהניא להכשיר את ינאי לפי שאין עדים באין לפסול את האם לכהונה אלא להעיד על ינאי ואין נראה לר"י דלמה לא יועיל חזקת האם לבן הואיל ואינו יכול להיות שתהא האם כשרה אם לא יהיה הבן כשר ועוד דהכא אע"ג דעל הבן מעידים לפסלו מהניא ליה חזקת האב להכשירו ונראה לר"י דהיינו טעמא משום דמסקינן בפ' ד' אחין (יבמות דף לא. ושם ד"ה תרי) דכל תרי ותרי הויא ספיקא דרבנן והאם נמי הוי ספיקא דרבנן ולהכי פריך התם סמוך אהני דנהי דמדאורייתא אמרי' אוקי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא אחזקה מ"מ מדרבנן יש לפוסלה והכא לענין תרומה דרבנן הקילו להתירו בה בתרי ותרי ולאוקמיה אחזקיה [ו] והא דאמר לעיל שנים אומרים מת וב' אומרים לא מת כו' אבל נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא ומדאורייתא אית לן לאוקמה אחזקה דהויא אשת איש והיה לה לצאת אע"פ שנשאת לאחד מעדיה [ז] אור"ת דאתיא חזקה דדייקא ומנסבא ומרעה חזקת אשת איש [ח] ואם תאמר כי איכא ב' עדים לא דייקא דליכא חומר בסופה כדאמר בהאשה רבה (שם דף פז: ושם) נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו ומפרש התם דהיינו שנשאת בעדים [ט] וי"ל הואיל ומכחישים זה את זה איכא חומרא אם תעמוד תחת בעלה בטענת ברי שלה וא"ת ב' אומרים נתגרשה וב' אומרים לא נתגרשה אמאי לא תנא בנשאת ואח"כ באו עדים הא לא דייקא דדוקא במת הוא דדייקא שיראה שמא יבא וידעו הכל שלא מת ואינה נאמנת לומר נתגרשה דשלא בפני בעלה מעיזה ומעיזה ועוד היכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה וי"ל דלענין הכי דייקא ומרע' חזקת אשת איש דלעולם יראה שמא יוזמו או יפסלום בגזלנות וא"ת אמאי דלא ידע דבאומר ברי לי' איירי מאי קאמר היא גופא באשם תלוי קיימא ה"ל למימר בחטאת קיימא וי"ל דפריך אפילו נאמר דתרי ותרי הוה ספיקא דאורייתא כדפי' בפ' ד' אחין (שם דף לא. ד"ה אי) מ"מ באשם קיימא ואין להאריך ובכתובות (דף כו: ד"ה אנן) פירשתי:

אמאי

מסורת הש"ס

א) כתובות דף כו. קדושין דף עג: גיטין דף ט., ב) [לקמן דף קסה: גיטין דף לג:] סנהדרין דף ל. כתובות דף כו: [תוספתא סנהדרין פ"ה], ג) [וע"ע תוס' כתובות כו.], ד) [וע"ע תוס' כתובות כו: ד"ה ואסקיניה],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר דכהן גמור הוא כצ"ל וכן בסמוך: (ב) רשב"ם ד"ה דחיישינן לזילותא וכו' ועכשיו יעלוהו ויבטלו וכו' להשבית את הקול וכו' בשביל קול מעלה בעלמא כצ"ל והד"א עם ד"ה דר' אלעזר ובכל הענין נ"ל ר' אלעזר במקום ר' אליעזר: (ג) תוס' ד"ה והאמר וכו' איתמר והא דקאמר: (ד) בא"ד דאין ערער פחות משנים:

◆

מוסף רש"י

והאמר ר' יוחנן כו'. לא איתפריש היכא (גיטין ט.). ונפק עליה קלא. קול בעלמא ולא עדות (כתובות כו.). ואחתיניה. מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר, שמעלה הוא לכהונה (שם). ואסקיניה. דבמקום קול הוי חד מהימן (שם). ודכולי עלמא. בין לר' אלעזר בין לר"ש, מצטרפין. שני עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות (שם). לזילותא דבי דינא. שהורידוהו שני פעמים ועכשיו יעלוהו ויבטלו דבריהם, והיינו דקאמר ר"א דמאחר שהורדנוהו ע"פ העוררין אין מעלין ע"פ עד זה השני אע"פ שיש לצרפו עם האחר (שם). אפילו בתרי. אתו בהדי הדדי בפעם שניה לר"א לא מסקינן ליה (שם). ואין עדותן מתקיימת. להתקבל בב"ד ואפילו ראו שניהן כאחד, ופלוגתא אחריתי היא ולאו ר' יהושע בן קרחא קאמר לה, ור"א ור"ש בפלוגתא דר' נתן ורבנן פליגי (שם).

◆

מוסף תוספות

א. וכן מצאנוהו בירושלמי (כתובות פ"ח ה"ח). רבינו יונה. ב. דקתני מעלין לכהונה על פי עד אחד. תוס' כתובות כו. ג. ונפק עליה קלא ואחתיניה. תוס' הרא"ש כתובות כו. ד. שאין מורידין מן החזקה על פי הקול אלא שחוששין והרי הדבר בספק, וספרי דכתב בהו ואחתיניה וכו' לחששא קרי הורדה. רבינו יונה. ה. [ד]תרומה בזמן הזה דרבנן. תוס' הרא"ש כתובות כו. ו. וההיא דפרק האומר דינאי דפסלינן ליה היינו דוקא לעבודה א"נ לתרומה דאורייתא. רשב"א. ז. [ד]כיון דמחזקינן לה לעלמא כאשת איש ובחנק, עדידה נמי קיימי עלה בחנק דמדאורייתא אחזקתה קיימא. שם. ח. והויא לה ספיקא לפיכך כיון שנשאת לאחד מעידיה לא תצא. שם. ט. שבאו שני עדים ואמרו מת בעליך וניסת מעצמה שהרי לא היתה צריכה להיתר ב"ד מותרת לחזור לו דאנוסה היא. רש"י יבמות פז: י. [ו]איכא חזקה דאיתתא דייקא ומינסבא. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הל' טז סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ז:

לד ג מיי' פ"ד מהלכות עדות הלכה ב סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף ו:

לה ד מיי' שם הלכה ד ופ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה טז סמג שם טוש"ע שם ס"ט וטוש"ע אה"ע סי' ג' סעיף ז:

◆

רבינו גרשום

והאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים והיכי אמר ר' אלעזר דהיכא דאיכא ערער חד אין מעלין. לא הכא במאי עסקינן דמאי בינייהו כגון דמחזיק לן כו' דכולי עלמא מצטרף לעדותן דקמא ודבתרא דמכשרי ליה אע"ג דלא אתו בהדדי: חיישינן לזילותא דבי דינא דהורידוהו מן הכהונה. והואיל דליכא אלא חד סהדא דאתי באפי נפשיה לא מסקינן ליה דאין מעלין לכהונה על פי עד אחד הואיל דאיכא עוררין ורשב"ג סבר דמסקינן ליה ולזילותא דבי דינא דאחתיה לא חיישינן הואיל דאיכא תרי סהדי אע"ג דלא אתו בהדדי. ורב נחמן משום הכי עבד עובדא דלא חיישינן לזילותא דבי דינא משום דס"ל כרשב"ג דאמר משום ר"ש הסגן. אי הכי דפליגי דחיישי' לזילותא דבי דינא מאי איריא עד אחד דאתי באפי נפשיה אפי' אתו תרי בחדא כיון דאחתיניה חיישי' לזילותא דבי דינא ולא מסקינן ליה. עד שיראו שניהם כאחד שאם העיד אחד אני ראיתי פלוני לוה מפלוני מנה ואח"כ העיד אחר אני ראיתי פלוני לוה מפלוני מנה אין עדותן מצטרפת עד שיראו ב' העדי' כאחד שלוה מנה דדלמא אמנה דקא מסהיד האי לא מסהיד האי דשמא פרע לו ושוב לוה ממנו. ר' יהושע בן קרחה אומר אפי' בזה אחר זה הואיל ועדות אחת הן מעידין וביום אחד ושעה אחת: ואין עדותן מתקיימת בבית דין. שאם אמר אחד אני ראיתי עדות זה וחבירו שם היה ולמחר בא חבירו והעיד כן אין מצטרפין עד שיעידו שניהם כאחד: ר' נתן אומר וכו'. דר' אלעזר סבירא ליה כרבנן דהואיל שלא באין שני עדים הללו בבת אחת להעיד על כהן זה אין עדותן מצטרפת ורשב"ג סבר כר' נתן דמצטרפין:

SHAS MOZNAIM